

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering
Luciarapport 2016

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	5
1.1 Underhållspanelen	5
2. Tema anläggning	7
2.1 Infrastrukturinvesteringar	8
2.1.1 Riket	8
2.1.2 Stockholm.....	9
2.1.3 Västra Götaland.....	9
2.1.4 Skåne	10
2.1.5 Sydsverige	10
2.1.6 Mellansverige	11
2.1.7 Norrland	11
2.2 Nystartade projekt	12
2.3 Transportvolymerna.....	12
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	13
2.5 Vindkraftverk under byggnation	13
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	14
3. Tema VA	15
3.1 Nyinvesteringar VA.....	16
3.2 Nystartade projekt	16
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	17
4. Tema gruvindustrin - Norrland	18
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	18
4.2 Nystartade projekt	18
4.3 Råvaror	19
4.3.1 Järnmalm.....	19
4.3.2 Koppar, bly och zink	19
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	20

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 3 800 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden november 2016.
Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Patrik Wikman, VD
- Jens Linderöth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett fortsatt positivt stämningssläge i november. Jämfört med för ett halvår sedan är dock situationen mindre positiv. Troligen inverkar säsongsmässiga variationer på läget.
- Prognosen för maj 2017 indikerar en oförändrad arbetsvolym, vilket kan ses som en reaktion på det senaste årets uppgång.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på, visar faktorer som maskininvestering och faktureringsläge, särskilt positiv utveckling under de senaste sex månaderna.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret, är det särskilt efterfrågan på tjänster samt företagens beläggningsgrad som väntas utvecklas mest positivt.
- Cirka 80 procent av de intervjuade uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt kompetens. Tillfrågade företag i södra och sydöstra Sverige har störst svårigheter.
- Svaren från panelen tyder på att företag i norra Sverige hade något mindre positiva markandsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.
- Flerbostadshusbyggandet har ökat kraftigt under innevarande år. Ökningstakten spås bromsa in, men nivån väntas ändå ligga kvar på en historiskt hög nivå.
- Ombyggnationen av Slussen i Stockholm har kommit igång, vilket får stort genomslag på de samlade anläggningsinvesteringarna.
- Svensk ekonomi är i en stark tillväxtfas tack vare ökade husbyggnads- och bostadsinvesteringar, betydande inhemsk konsumtion och växande befolkning.
- Ansträngda finanser hos kommuner och landsting kan skjuta fram eller banta anläggningsinvesteringar.
- Riskerna för en priskorrigerig på bostadsmarknaden, efter flera års kraftig uppgång, har ökat väsentligt mot bakgrund av att regeringen vill strama åt prisutvecklingen och att räntebotten nu troligen är nådd.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin ökade med 8,2 procent under årets tredje kvartal jämfört med samma period förra året.
- Priserna har ökat särskilt för zink och bly under de två senaste kvartalen.
- Enligt SCB kommer investeringarna inom gruvindustrin att minska med 36 procent under 2016, för att 2017 ligga kvar på en oförändrad nivå.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17
137	115	121

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	112,6	114,4	114,5

1.1.3 Orderstock

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	112,7	114,5	117,4

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	104,8	109,2	110,6

1.1.5 Faktureringsläge

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	106,5	109,3	111,1

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	111,2	113,5	120,1

1.1.7 Efterfrågan på tjänster

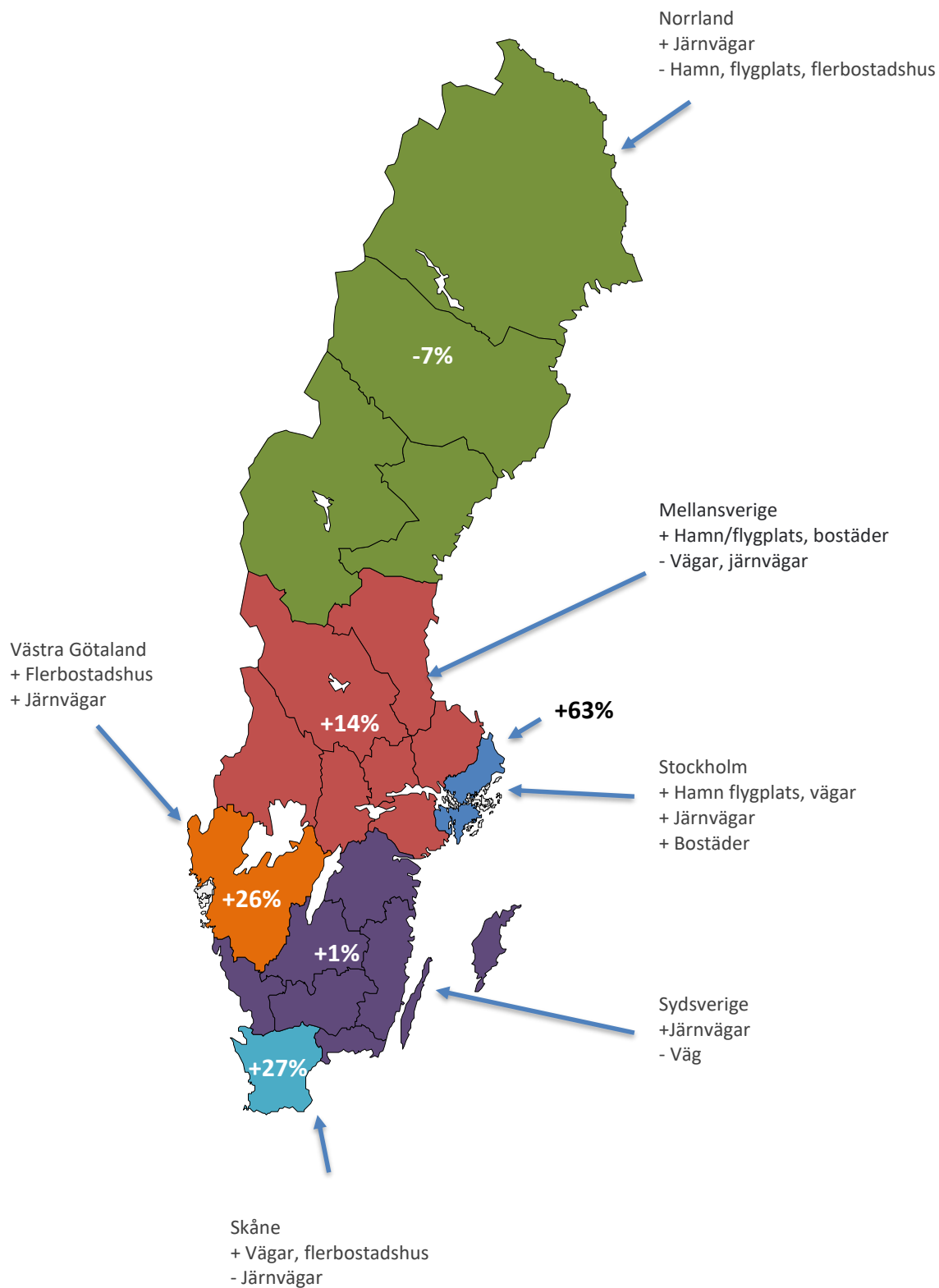
nov-15	maj-16	nov-16	maj-17
100	116,7	117,9	125,1

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett fortsatt positivt stämningssläge i november. Jämfört med för ett halvår sedan är dock situationen mindre positiv. Troligen inverkar säsongsmässiga variationer på läget.
- Prognosen för maj 2017 indikerar en oförändrad arbetsvolym, vilket kan ses som en reaktion på uppgången som varit ihållande sedan november 2015. Eftersom maj normalt är en stark månad rent säsongsmässigt, kan man tolka resultatet som att arbetsvolymen i november är ovanligt hög.
- Orderstocken i november visade samma starka tillväxt som arbetsvolymen. Där- emot är bedömningen av läget i maj 2017 mer positiv för orderstocken än för arbetsvolymen, enligt de intervjuade.
- I november visar maskinstocken en uppgång med drygt 4 procent jämfört med sex månader tidigare. I maj 2017 väntas stocken att öka, om än avmattat.
- Faktureringsläget ser fortsatt gynnsamt ut, vilket hänger ihop med att utveckl- ingen för arbetsvolym och orderstock är fortsatt positiv även de kommande sex månaderna.
- Beläggningsgraden har ökat sedan maj. Eftersom maj normalt sett är en stark må- nad, kan man tolka siffrorna från november som att läget är mycket positivt. Ut- vecklingen ligger i linje med den för arbetsvolym och orderstock, men om sex månader bedöms beläggningsgraden öka mer än både arbetsvolym och order- stock. Detta indikerar att kapacitetsutnyttjandet blir allt mer ansträngt.
- Att det är positivt stämningssläge i branschen syns inte bara på arbetsvolym och orderstock, utan även efterfrågan på tjänster är hög. I november ökade efterfrå- gan marginellt, men förväntningarna på maj 2017 är hög. De intervjuade bedö- mer att efterfrågan på tjänster kommer öka med 6 procent. En förklaring kan vara att företagen känner av konjunkturläget och att aktiviteten i branschen är hög.
- Liksom i många andra byggtkniska branscher är svårigheterna att hitta rätt typ av personal är mycket stora. Cirka 80 procent av de intervjuade uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt sorts kompetens. De regionala skillnaderna är dock tydliga. Tillfrågade företag i södra och sydöstra Sverige har det svårast att rekrytera med rätt kompetens, medan norra Sverige verkar ha betydligt lättare än övriga delen av landet.
- När det gäller att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader fram- över, visade svaren från panelen att företagen i norra Sverige hade något mindre positiva markandsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2016 (Procentuell förändring jämfört med 2015)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2016-2018. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Fasta priser för både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2016-2018 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. Under första halvåret i år har det redan påbörjats infrastrukturinvesteringar till ett värde som överstiger hela 2015 års volym. Det är investeringar inom hamn och flygplats som svarar för den kraftiga ökningen och omkring 65 procent av volymen kan tillskrivas förnyelsen av Slussen i Stockholm, där ombyggnadsarbetena nu påbörjats i full skala. Prognosen för 2016 är kraftigt uppjusterad med hänsyn till byggstarten av detta projekt. Ett annat stort projekt, som är värt att nämna är hamnutbyggnaden i Nynäshamn. Takten i järnvägsinvesteringarna är också mycket hög, men prognosen är avsiktligt mer försiktig. Med hänsyn till att den sammanvägda prognosen för infrastrukturinvesteringarna har lyfts, är det rimligt att tro att detta medför en negativ rekyl under 2017 och 2018. Det råder högkonjunktur för bostadsbyggandet och under första halvåret i år påbörjades närmare 34 000 lägenheter, vilket motsvarar 75 procent av hela 2015 års produktionsvolym. Takten har överraskat många bedömare och prognosen för både småhus- och flerbostadshusbyggandet har höjts sedan förra rapporttillfället i juni. Flerbostadshusbyggandet svarar för drygt 80 procent av volymen och denna andel väntas öka ytterligare något under kommande år i takt med att småhusbyggandet troligen faller tillbaka något. Försiktigare hushåll, risk för en avmattning i prisutvecklingen på begagnade bostäder, åtstramningar för att stävja hushållens ökade bostadslån samt en prioritering hos kommuner som gynnar flerbostadshusbyggandet ligger bakom den bedömningen.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	14 301	16 792	11 314	15 %	-5 %	-5 %
Hamn-flygplats	1 054	5 077	12 251	160 %	-75 %	-30 %
Järnväg	8 491	7 759	6 101	20 %	75 %	-30%
Totalt	23 846	29 628	29 666	41 %	-9 %	-18 %

Källa: Byggfakta, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	8 215	9 363	6 390	25 %	-10 %	0 %
Flerbostadshus	27 436	35 898	27 590	20 %	-3 %	5 %
Totalt	35 651	45 261	33 980	21 %	-4 %	4 %

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	4 427	3 425	5 156	75 %	-20 %	-10 %
Hamn-flygplats	476	2 238	11 069	400 %	-90 %	0 %
Järnväg	1 703	3 697	2 249	-15 %	130 %	-30 %
Totalt	6 605	9 360	18 474	117 %	-35 %	-20 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Rivning av slussen tidigare lagd från 2016 till 2015

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	2 240	2 154	1 468	30 %	-20 %	5 %
Flerbostadshus	11 031	11 609	10 666	40 %	5 %	10 %
Totalt	13 271	13 763	12 134	38 %	1 %	9 %

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	2 640	3 535	999	0 %	-10 %	0 %
Hamn-flygplats	41	76	63	10 %	500 %	-75 %
Järnväg	1 257	630	385	25 %	-10 %	100 %
Totalt	3 938	4 240	1 447	4 %	0 %	8 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 281	1 741	1 348	20 %	10 %	-5 %
Flerbostadshus	3 599	4 282	4 463	45 %	5 %	0 %
Totalt	4 880	6 023	5 811	38 %	6 %	-1 %

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018
Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	1 110	1 026	732	60 %	-10 %	-5 %
Hamn-flygplats	20	33	46	500 %	-75 %	200 %
Järnväg	416	928	94	-20 %	250 %	-50 %
Totalt	1 546	1 987	872	30 %	60 %	-31 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018
Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	999	1 201	638	30 %	-10 %	5 %
Flerbostadshus	3 681	4 643	2 711	25 %	0 %	15 %
Totalt	4 680	5 844	3 349	26 %	-2 %	13 %

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018
Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	2 269	2 375	1 205	-15 %	50 %	-30 %
Hamn-flygplats	157	698	278	-20 %	-30 %	-50 %
Järnväg	910	460	1 077	200 %	10 %	-50 %
Totalt	3 336	3 533	2 560	12 %	25 %	-38 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018
Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 510	1 366	1 137	15 %	-5 %	-5 %
Flerbostadshus	3 323	4 753	2 996	-10 %	-15 %	0 %
Totalt	4 833	6 119	4 133	-4 %	-12 %	-1 %

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	1 858	4 040	1 547	-25 %	-30 %	30 %
Hamn-flygplats	218	238	697	300 %	-50 %	-75 %
Järnväg	2 900	1 922	1 464	-10 %	20 %	-50 %
Totalt	4 976	6 200	3 708	-8 %	-18 %	-16 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 580	1 750	1 412	40 %	-15 %	0 %
Flerbostadshus	4 327	7 064	5 514	20 %	-20 %	5 %
Totalt	5 907	8 814	6 926	24 %	-19 %	-4 %

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Väg	1 999	2 391	1 675	20 %	15 %	-10 %
Hamn-flygplats	143	1 796	98	-80 %	0 %	-30 %
Järnväg	1 326	122	833	1 000 %	50 %	-20 %
Totalt	3 468	4 308	2 606	6 %	24 %	-15 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Småhus	605	712	389	0 %	-10 %	-5 %
Flerbostadshus	1 475	2 590	1 238	-25 %	0 %	-5 %
Totalt	2 080	3 302	1 627	-20 %	-3 %	-5 %

Källa: SCB

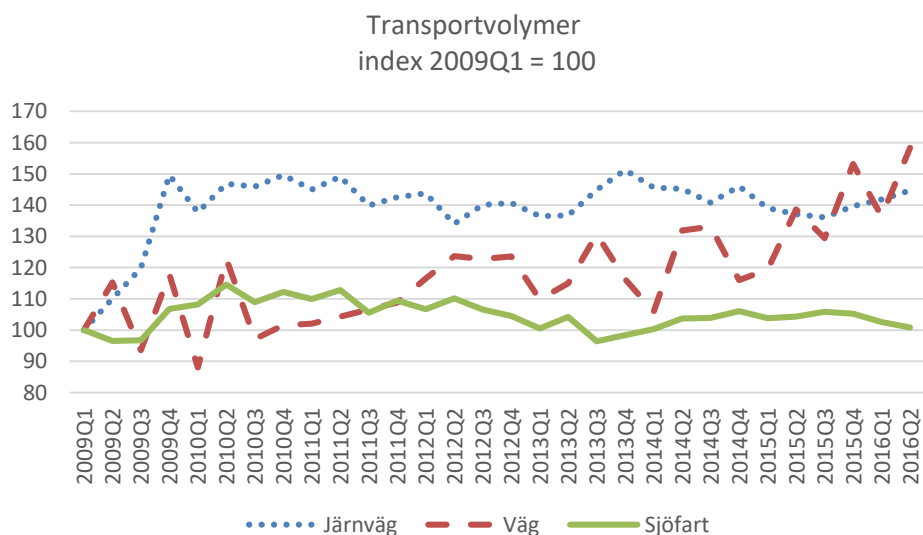
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201601-201606

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ombyggnad av Slussen i Stockholm	Hamn, kaj	Stockholm	Stockholm	2016-06	8 000
Nybyggnad av ro-ro & containerhamn i Stockholm-Norvik	Hamn, kaj	Stockholm	Nynäshamn	2016-04	3 000
Nyb av trafikplats Kungens Kurva, FSE 105, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Huddinge	2016-06	1 500
Nybyggnad av Trafikplats Akalla, FSE61, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Stockholm	2016-03	1 000
Nybyggnad av Trafikplats Häggvik, FSE62, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Sollentuna	2016-03	1 000
Underhåll järnvägsanläggning Kust till Kust-banan	Järnvägsspår, räls	Blekinge	Ronneby	2016-04	850
Basunderhåll av järnväg Värmland/Dalsland	Järnvägsspår, räls	Värmland	Karlstad	2016-05	821
Muddring av hamn i Oxelösund	Hamn, kaj	Södermanland	Oxelösund	2016-01	500
Utbyggnad av tvärbanan mellan Sickla Udde- Sickla station	Järnvägsspår, räls	Stockholm	Nacka	2016-02	417
Upprustning av Stambanan, Boden S - Bastuträsk, etapp 2 o 4	Järnvägsspår, räls	Norrbottnen	Boden	2016-05	400

Källa: Byggfakta

2.3 Transportvolymer

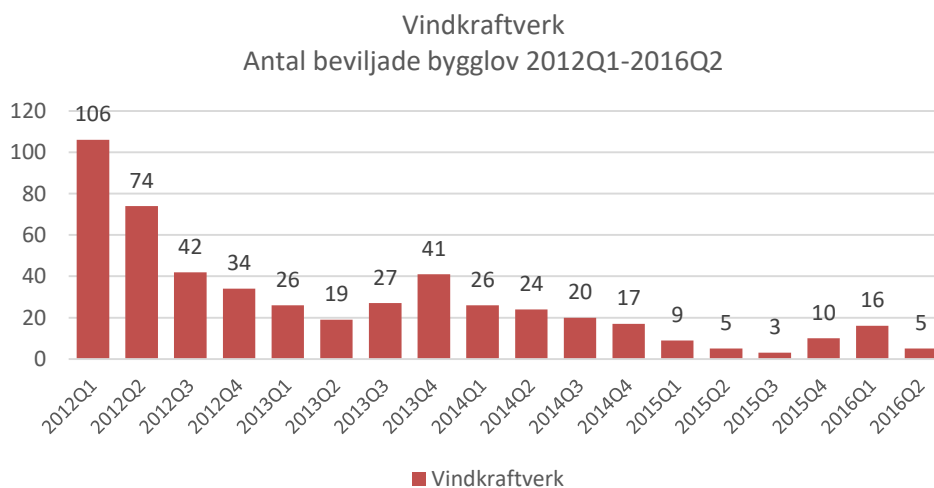
Källa: Trafikanalys

2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

	2014				2015				2016			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal bygglov	26	24	20	17	9	5	3	10	16	5		

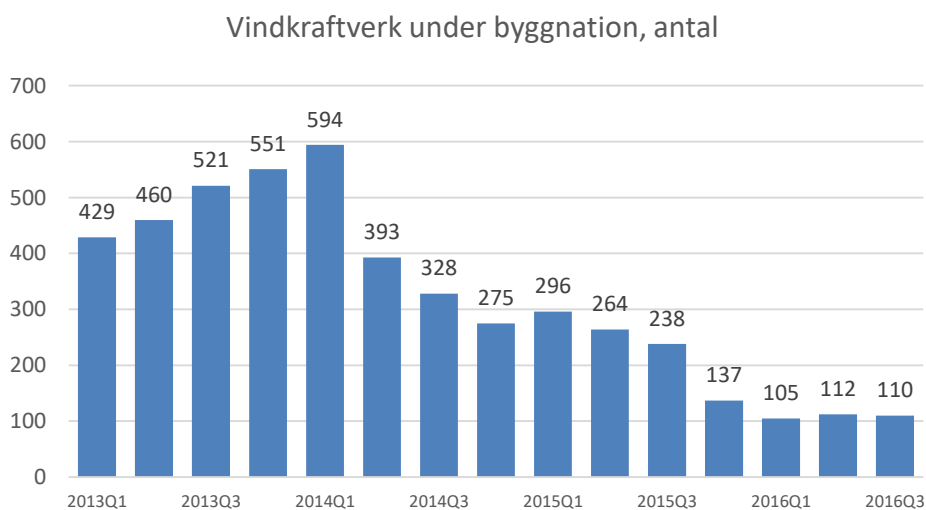
Källa: Byggfakta

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2014				2015				2016			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	594	393	328	275	296	264	238	137	105	112	110	

Källa: Svensk Vindenergi

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

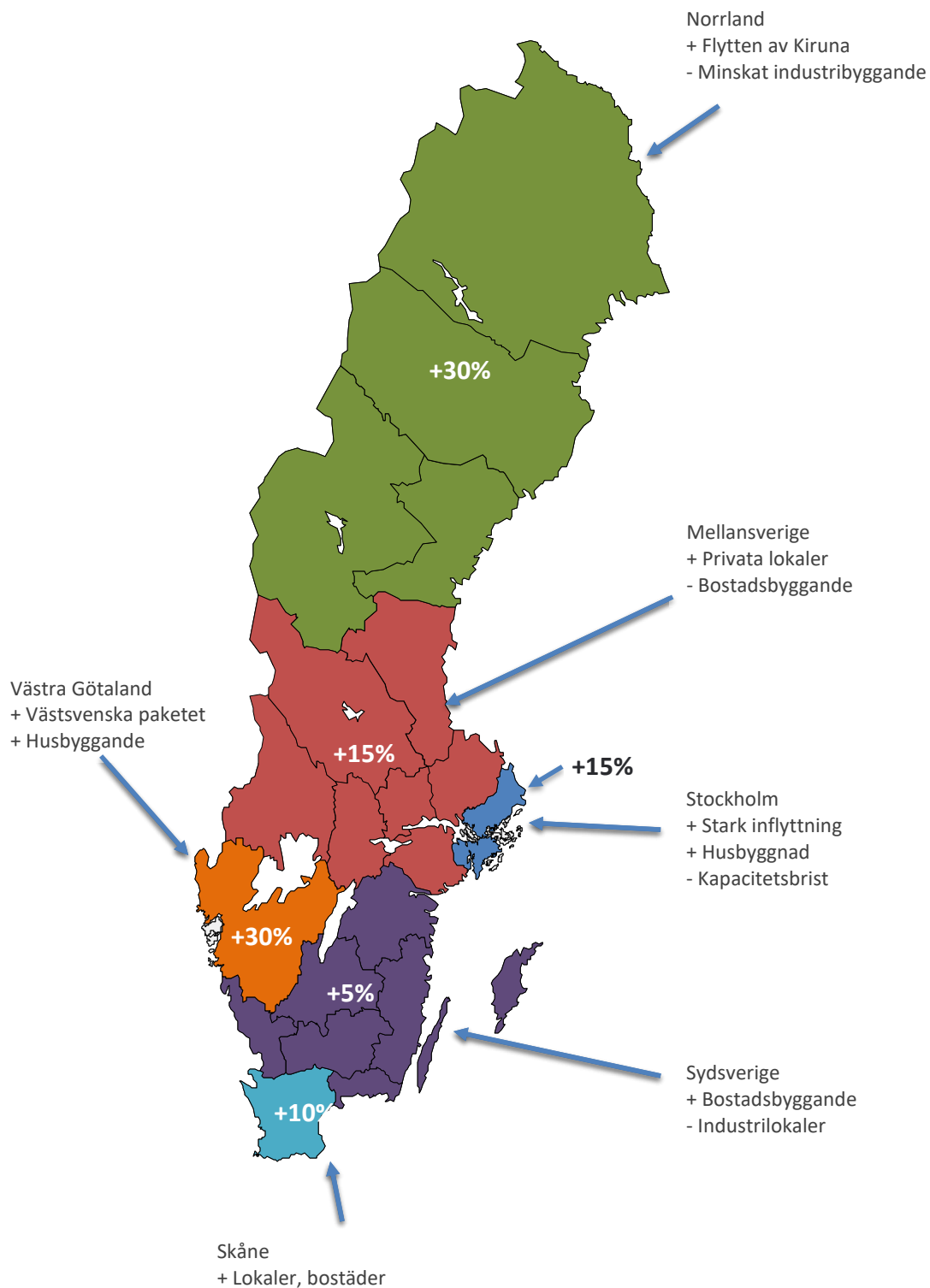
- Bostadsbyggandet växer kraftigt för närvarande och även om ökningstakten med stor säkerhet mattas av från och med nästa år, väntas produktionsvolymen vara historiskt hög under de närmaste åren. Den positiva situationen ökar efterfrågan på gator, vägar och annan infrastruktur.
- Regeringens nya infrastrukturproposition för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde som är ca 20 procent högre än den nuvarande planen 2014-2025.
- Svensk konjunktur befinner sig i stark tillväxt och drivs av både ökat bostadsbyggande samt offentlig och privat konsumtion. Detta inverkar positivt på efterfrågan på transporter, samtidigt som det också ökar behovet av bygginvesteringar.
- En växande befolkning och en inflyttning till landets större städer och centralorter ökar belastningen på befintlig infrastruktur, vilket skapar behov av både ny- och reinvesteringar. Effekten blir också en ökad efterfrågan av bostäder samt privata och offentliga lokaler i områden med positiv befolkningsutveckling.
- Volymen vägtransporter har ökat kraftigt de senaste sju åren, med ökad förslitning och utbyggnadsbehov som följd. Den senaste infrastrukturplanen indikerar en ökad ambitionsnivå för väginvesteringar 2016 och 2017.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn, kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- En starkt växande e-handel, väntas öka belastningen på befintlig infrastruktur och kräver dessutom nyinvesteringar i form av lager, omlastningscentraler och torrhamnar.

Negativa faktorer

- Den pågående urbaniseringen ökar de regionala obalanserna av infrastrukturinvesteringar.
- De senaste åren har det skett en kraftig uppgång av investeringarna inom skola och vårdbyggnader. Detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. En fortsatt inriktning mot dessa typer av investeringar kan hålla tillbaka andra typer av offentliga investeringar, som t ex inom anläggningsbyggnad.
- Riskerna för en priskorrigerig på bostadsmarknaden, efter flera års kraftig uppgång, har ökat väsentligt mot bakgrund av att regeringen vill strama åt utvecklingen och att räntebotten nu troligen är nådd. Detta kan betyda en minskad efterfrågan av främst småhus och bostadsrätter. Finansinspektionen har nyligen blivit tilldelad ett större mandat för att hantera finansiella obalanser på kreditmarknaden.
- Det råder kapacitetsbrist i byggsektorn på grund av den kraftigt höjda produktionsstakten för flerbostadshus. Detta gör det svårt att på kort sikt höja nyproduktionen ytterligare, samtidigt som det också kan försena andra typer av projekt.
- Sjunkande energipriser under en tid har pressat lönsamheten och minskat incitamenten för nyinvesteringar i energisektorn. Opec har emellertid nyligen beslutat att minska oljeproduktionen, vilket har fått oljepriset att stiga.

3. Tema VA

VA-investeringar 2016 (Procentuell förändring jämfört med 2015)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018
Mkr 2015 års priser

Region	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Stockholm	891	473	180	15 %	5 %	-10 %
Västra Götaland	584	486	357	30 %	-50 %	15 %
Skåne	293	385	87	10 %	-20 %	-10 %
Sydsverige	417	512	313	5 %	0 %	-10 %
Mellansverige	594	497	226	15 %	-40 %	5 %
Norrland	174	390	160	30 %	-40 %	-15 %
Riket	2 954	2 739	1 323	17 %	-25 %	-5 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201601-201606

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ledningsomläggning Olskroken	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2016-01	163
Nybyggnad av överföringsledning	Vattenledningar	Halland	Varberg	2016-02	150
Omläggning av ledningar Sörredsmotet	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2016-03	75
Nybyggnad av valedningar i Luleå, etapp 4C	Vattenledningar	Norrbottnen	Luleå	2016-06	65
Nybyggnad av överföringsledning	Vattenledningar	Västmanland	Arboga	2016-03	49
Anläggande av en överföringsledning i Södra Väringen etapp 2, Örebro	Vattenledningar	Örebro	Örebro	2016-02	45

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Det ökade bostadsbyggandet ger positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA. Dels gäller detta VA i direkt anslutning till bostäderna, dels behov av kapacitetsutbyggnad i anläggningar på orter med kraftigt växande befolkning.
- Många VA-anläggningar och reningsverk härstammar från 1960- och -70-talen och renoveringsbehoven är stora och växande.
- Det pågående projektet "Västsvenska paketet" i Göteborg leder till växande VA-investeringar.
- Flytten och omvandlingen av Kiruna påverkar VA-investeringarna positivt under de närmaste fem åren.
- En stor andel av VA-näten byggdes under miljonprogrammets dagar och är i behov av förnyelse.
- Den låga räntenivån är gynnsam för kommunens investeringar.

Negativa faktorer

- Kommunens ansträngda finanser innebär att många VA-investeringar kan skjutas fram i tiden.
- Tillverkningsindustrins kapacitetsutnyttjande har bara ökat marginellt under det senaste året, vilket minskar behovet av investeringar.
- Urbaniseringen skapar regionala obalanser när det gäller husbyggnad och investeringar.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn och svårigheter hos entreprenadföretagen att hitta rätt utbildad personal innebär ett hinder för VA-investeringar.
- Enligt de intervjuade entreprenadföretagen finns det ett betydande intresse för miljörelaterade investeringar, samtidigt upplevs priserna vara pressade.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2014-kv 1-2 2016, prognos 2016-2018

Mkr 2015 års priser

Sektor	2014	2015	Kv 1-2 2016	P2016	P2017	P2018
Malm- och gruvindustri	1 562	2 905	0	-75 %	10 %	0%

2016 var en gruva planerad i Älvsbyn, som beräknades kosta 11 miljarder kronor. Länsstyrelsen har sagt nej till projektet av miljöskäl, varför prognoserna blir kraftigt reviderade.

4.2 Nystartade projekt

Nystartade och kommande projekt 2014-2018

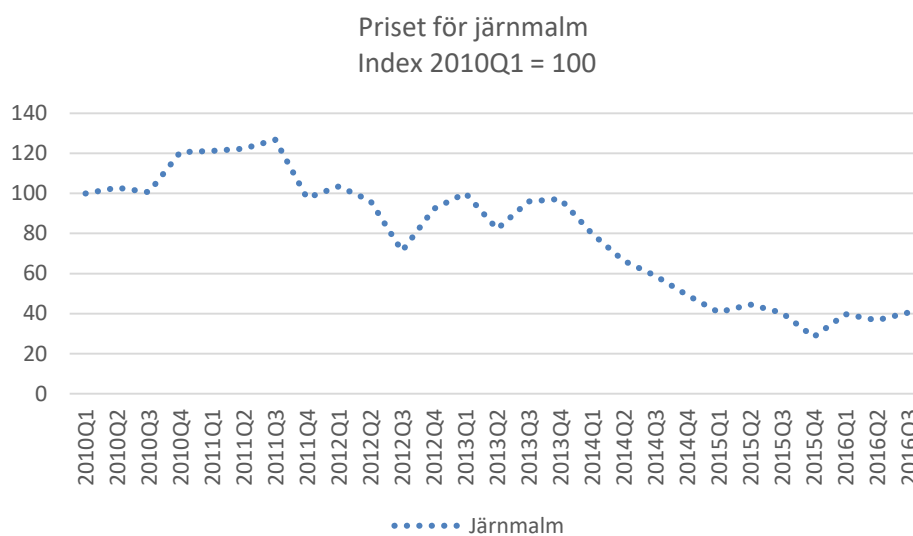
Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300
Gruvberget etapp 3	Utbyggnad av gruva	Norrbotten	Svappavaara	2014-01	125

Källa: Byggfakta

För närvarande finns det inte några stora projekt planerade fram till och med 2018.

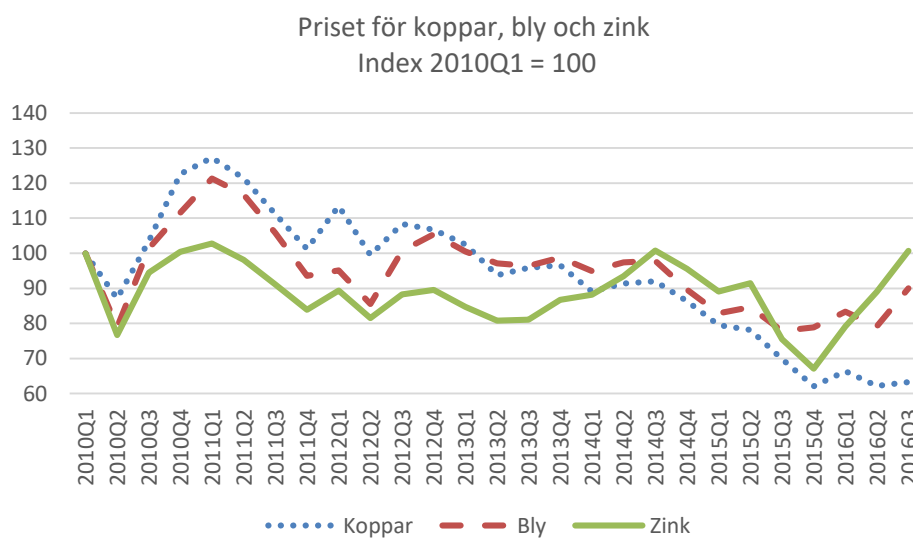
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppars, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin ökade med 8,2 procent årets tredje kvartal jämfört med samma period förra året. Det kan ställas i relation till industrin som helhet, där en oförändrad nivå redovisades. Detta behöver dock inte betyda att man ligger nära kapacitetstaket eftersom man kan ha anpassat kapaciteten till en lägre efterfrågan, vilket innebär att man skulle kunna höja produktionen utan att behöva göra omfattande investeringar. Ett resonemang som förts av SCB den senaste tiden.
- Utvecklingen av prisnivån för metaller och mineraler har under året varit på uppåtgående, efter en längre tid av negativ utveckling.
- Jämfört med samma period förra året har kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk ökat med 5,6 procent under årets första tre kvartal.
- Den ekonomiska återhämtningen i Europa, med Spanien och Tyskland i spets, går framåt om än avvaktande.
- Prisnivån har ökat, särskilt för zink och bly, under de två senaste kvartalen.
- En kraftig ökning (10,9 procent) av produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin under årets tre första kvartal jämfört med samma period 2015.
- Även produktionsvolymen inom gruvor och mineralutvinningsindustrin ökade under årets nio första månader, en ökning med 6 procent jämfört med samma period förra året.

Negativa faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin har återgått till nivåer som rådde innan finanskrisens inledning 2008. Trots detta har inte produktionen återhämtat sig. Detta kan enligt SCB bero på konkurser och medvetna neddragningar. Ett sådant resonemang kan betyda att det kan finnas ledig kapacitet att tillgå utan att investeringar behöver göras. En lösning är att öka personalutnyttjandet i produktionsanläggningarna.
- Trots en viss återhämtning för priset på järnmalm under året är prisnivån endast hälften av vad den var vid samma period för två år sedan. Det låga priset minskar incitament för nya investeringar.
- Den internationella tillväxten går trögt, vilket minskar efterfrågan på råvaror.
- Miljöprövningar och överklagande utgör hinder för nya investeringar inom sektorn.
- Enligt SCB kommer investeringarna inom gruvindustrin att minska med 36 procent under 2016, för att 2017 ligga på en oförändrad nivå.
- Det saknas stora projekt i planeringen fram till och med 2018.

Industrifaktas ansvar

Uppdraget innebär att allt arbete och dess resultat har baserats på tillgänglig information. Industrifakta kan inte göras ansvariga för slutsatser eller rekommendationer som baseras på felaktig eller bristfällig information. Industrifakta eller dess medarbetare kan inte hållas ansvariga för eventuella konsekvenser till följd av användandet av rapporten.

Allt material i denna rapport är skyddat enligt lagen om upphovsrätt. Kopiering eller presentation och distribution av materialet i rapporten får inte ske utan tillstånd från Industrifakta.